

Nr 5

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:49 av herr *Ottosson m. fl.* och II:60 av herr *Gustafsson i Borås m.fl.* har hemställts, att riksdagen för sin del måtte antaga följande

Förslag

till

Lag om ändring av punkt 2 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas att punkt 2 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 29 §.

2. a. Skattskyldig må — — — 53 §.

Avdrag må — — — till pensionsförsäkring.

För rätt till avdrag kräves vidare — — — stiftelsens pensionsreserv.

För rätt till avdrag kräves jämväl — — — ovan sagts.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1966; dock att äldre bestämmelser alltjämt skola gälla vid 1966 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1966 eller tidigare år.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:60.

Gällande rätt

De år 1955 beslutade ändrade bestämmelserna rörande företagsbeskattningen innefattade bl. a. nya föreskrifter angående vad som skall förstås med pensionsstiftelse och om rätt till avdrag för avsättning av medel till dylik stiftelse. Bestämmelserna var föremål för översyn vid 1961 års höstriktsdag i samband med antagande av civilrättslig lagstiftning rörande pensionsstiftelser. Fr. o. m. 1962 års taxering innebär de skatterättsliga bestämmelserna, som gäller vid taxering till både statlig och kommunal inkomstskatt, bl. a. följande.

Enligt punkt 2 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen må skattskyldig åtnjuta avdrag vid beräkning av inkomst av rörelse för medel, som avsatts till sådan pensionsstiftelse varom förmåles i punkt 6 av anvisningarna till 53 § samma lag. Motsvarande gäller jämlikt punkt 1 femte stycket av anvisningarna till 22 § vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet enligt bokföringsmässiga grunder. För rätt till avdrag kräves bl. a. att medlen kontant eller i form av aktier eller därmed jämförliga tillgångar till ett värde motsvarande den gjorda avsättningen överlämnats till stiftelsen. Är fråga om aktiebolag, ekonomisk förening m. fl. juridiska personer godtas avsättning i form av skuldebrev. Därvid fordras emellertid numera i regel att skuldebrevet innefattar utfästelse om ränta.

Genom 1961 års lagstiftning har vidare föreskrivits att för rätt till avdrag även skall krävas att den skattskyldige utfäst pension samt att utfästelsen i princip skall vara oantastbar. Sålunda stadgas i fjärde stycket av förenämnda anvisningspunkt till 29 § att pensionsstiftelseavsättning skall tjäna till tryggnad av den skattskyldiges utfästelse om pension. Utfästelse skall vara gjord av den skattskyldige till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande. Utfästelse till arbetstagare om pension, som ännu ej börjat utgå, skall innefatta att denne vid avgång ur tjänsten utan samband med inträffat pensionsfall har rätt till den del av pensionen som intjänats vid avgången (s. k. fribrev).

Avdrag för avsättning till pensionsstiftelse må uppgå till högst det belopp, som fordras för att uppbringa stiftelsens förmögenhet vid beskattningsårets utgång till vad som motsvarar pensionsreserven, beräknad enligt 10 § lagen med vissa bestämmelser om pensionsstiftelse. Enligt detta lagrum avses med pensionsreserv kapitalvärdet av utgående pensioner samt i fråga om pensioner, som ännu inte börjat utgå, kapitalvärdet av utfästelser om pension till den del pension enligt utfästelserna intjänats vid tillfället för beräkningen. Pensionsreserven kan även påverkas av tilläggsutfästelser om pension enligt det s. k. PRI-systemet eller annat liknande system. Vid 1962 års taxering gäller en schablonregel för beräkning av pensionsreserv på grund av sådana tilläggsutfästelser (prop. 132 och bev. utsk. bet. 55/1961).

Femte stycket av punkt 2 a av anvisningarna till 29 § kommunalskattelagen stadgar, att vid beräkning av det belopp, vartill avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse högst må uppgå, hänsyn i fråga om s. k. familjeföretag icke får tas till pensionsutfästelse avseende någon, som genom eget eller anhörigs innehav av aktier har ett avgörande inflytande i bolaget, eller ock efterlevande till någon varom sålunda är fråga.

S. k. fria pensionsstiftelser skall stå under tillsyn enligt 1929 års lag om tillsyn över stiftelser. För s. k. bundna stiftelser gäller bestämmelserna i 1937 års lag om aktiebolags pensionsstiftelse m.m.

Enligt punkt 6 av anvisningarna till 53 § kommunalskattelagen fordras att följande förutsättningar är uppfyllda för att en pensionsutfästelse i skatterättslig mening skall föreligga. Stiftelsens stadgar skall ha fastställts av tillsynsmyndigheten. De skall innehålla föreskrift att stiftelsens ändamål uteslutande är pensionering på grund av tjänst och att ändamålet skall vara oförändrat så länge stiftelsen består samt att vid dess upplösning eller då det icke längre finns eller kan antagas komma att finnas någon, vars rätt till pension på grund av tjänst skall tillgodoses av stiftelsen, återstående medel antingen skall användas för dylik pensionering eller också anslås till välgörande eller eljest allmännyttigt ändamål.

För stiftelser, vilkas förmögenhet överstiger pensionsreserven, har enligt övergångsbestämmelserna till 1961 års lagstiftning i ämnet införts en bestämmelse om tvångsmässig avtappning av överskottet. Denna s. k. avtappningsregel har trätt i kraft vid 1964 års taxering.

Frågans tidigare behandling

Det i förenämnda motioner framställda yrkandet har tidigare varit föremål för riksdagens prövning, senast år 1964, då det på förslag av bevillningsutskottet (bet. nr 17) avvisades. Från utskottets sida återopades därvid att bestämmelsen om medräknande av pension åt huvudaktieägare i familjeföretag vid beräkning av pensionsreserv tillkom år 1955 i samband med att lagstiftningen om rätt till avdrag vid beskattning för avsättning av medel till pensionsstiftelse ändrades i väsentliga delar, varvid man avsåg att förhindra särskilt familjeföretagen från att genom avsättningar till pensionsstiftelser vinna obehöriga skattefordelar. Utskottet framhöll vidare att pensionsstiftelseutredningen övervägt frågan om avsättning till pensionsstiftelse för huvuddelägares pensionering. Enligt utskottets mening borde utredningens överväganden i denna del avvaktas innan definitiv ställning togs i frågan.

Motionerna

I motionerna erinras om att begränsningen för familjebolag vad angår avsättning till pensionsstiftelse på sin tid motiverades med de möjligheter

till missbruk som ansågs föreligga i dessa företag. Denna motivering är inte godtagbar. Enligt motionärernas mening utgör det förhållandet att förevarande pensionsstiftelser står under allmän tillsyn tillsammans med de bestämmelser i övrigt som gäller för pensionsstiftelser en fullt tillräcklig garanti mot missbruk. Dessutom kan tillkomsten av ATP sägas ha ställt frågan i ett annat läge. Det kan numera endast vara fråga om tillskott till den allmänna tilläggs pensioneringen.

Med hänsyn till den stora betydelse som familjebolagen har för landets näringsliv och för dess ekonomiska utveckling bör de för dessa bolag rådande diskriminerande undantagsbestämmelserna slopas. Det bör vara angeläget för statsmakterna att inte försvåra existensen för den typ av företag som familjebolagen representerar. En i familjeföretag verksam aktieägare bör kunna beredas pension på samma sätt som företagets övriga personal.

Utskottet

I förevarande betänkande har utskottet att till behandling upptaga motionsyrkanden rörande avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension.

Möjligheterna till skattefria avsättningar till pensionsstiftelse har successivt begränsats sedan 1930-talets sista år. Anledningen härtill har varit dels att man velat förhindra att bestämmelserna utnyttjas i syfte att nå icke avsedda skatteförmåner, dels att alltför liberala avsättningsmöjligheter inte ansetts förenliga med en konjunkturstabiliserande ekonomisk politik.

Förutsättningarna för rätten till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse har radikalt ändrats efter tillkomsten av ATP och genom de vid 1961 års höstrikedag antagna civil- och skatterättsliga bestämmelserna på förevarande område. Genom 1961 års regler har således möjligheterna att skattefritt avsätta medel till pensionsstiftelser ytterligare begränsats.

Alltsedan den reform av avdragsreglerna rörande pensionsavsättningar, som skedde år 1955, har gällt att vid beräkning av avdragsgill avsättning till pensionsstiftelse i familjeföretag hänsyn inte får tas till pensionsförmån avseende huvuddelägare eller honom närstående. Denna bestämmelse påverkades inte av 1961 års lagstiftning. Alltjämt får således avdrag för pensionsavsättning inte medges i den mån avsättningen gäller pensionering av sådana personer.

I motionerna har uttalats att huvuddelägare och honom närstående bör likställas med övriga anställda i ett företag i vad avser rätt till avdrag för avsättning till pensionsstiftelse. Sådan pensionsutfästelse bör således enligt motionärernas mening få medräknas vid beräkning av avdragsgill pensionsreserv.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att man med införandet av berörda begränsningsregel avsåg att förhindra att avsättningar till pen-

sionsstiftelser skedde för att vinna obehöriga skattefördelar och att således beträffande avdragsrätten likställa familjeföretagen med enskilda rörelseidkare, vilka saknar möjlighet att göra sådana avsättningar för egen pensionering. Riksdagen har därefter vid ett flertal tillfällen avslagit motionsvis framställda yrkanden om upphävande av begränsningsregeln.

I anledning av vad i motionerna anförts vill utskottet erinra om att pensionsstiftelseutredningen har frågan under övervägande. Utredningen kommer därvid att ta ställning till huruvida behov alltjämt kan anses föreligga att bibehålla begränsningsregeln eller om avsättning för huvudaktieägares pensionering kan göras avdragsgill utan risk för missbruk av reglerna. Utredningens betänkande väntas enligt uppgift i riksdagsberättelsen till årets riksdag bli avlämnat under våren 1965. Resultatet av utredningens överväganden bör enligt utskottets mening avvaktas, innan definitiv ställning tas till frågan. Utskottet avstyrker därför det i motionerna framställda lagstiftningsyrkandet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 49 av herr Ottosson m. fl.
och II: 60 av herr Gustafsson i Borås m. fl. om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning inom familjebolag till pension icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 februari 1965

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Yngve Nilsson, Wärnberg, Elofsson, Tage Johansson, Lundström, Gösta Jacobsson och Billman; samt

från andra kammaren: herrar Brandt, Allard, Vigelsbo, Engkvist, Asp, fru Nettelbrandt, herrar Andersson i Essvik, Larsson i Umeå, Dahlgren och Björkman.

Reservation

av herrar Yngve Nilsson, Lundström, Gösta Jacobsson, Billman, fru Nettelbrandt, herrar Larsson i Umeå och Björkman.